

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Wielowymiarowość wykluczenia społecznego

Stanisław Kamiński

Wrocław, 23.10.2015

Wykluczenie społeczne jako:

- niejednoznaczny, złożony abstrakt;
- „słowo – klucz”;
- pole starć ideologii, światopoglądów;
- wyzwanie dla polityki społecznej/polityk publicznych.

Wykluczenie społeczne jako niejednoznaczny, złożony abstrakt

- brak oczywistego desygnatu;
- wielość potencjalnych obszarów wykluczenia;

NSIS (2004): 14 grup podatnych na wykluczenie, m.in. dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych, kobiety samotnie wychowujące dzieci, bezrobotni, niepełnosprawni, opuszczający zakłady karne, mniejszość romska, imigranci

Hilary Silver (1994): 23 grupy wykluczone, m.in. kobiety, imigranci, robotnicy niewykwalifikowani, emeryci, posiadający złe warunki mieszkaniowe

- „wykluczenie” czy „zagrożenie wykluczeniem”?

Wykluczenie społeczne jako „słowo – klucz”

- język strategii, programów, publicystyki;
- ogólnikowość – powierzchowność – ryzyko błędnych decyzji/ błędnej alokacji środków;
- niedostatek pogłębionego wglądu w rzeczywistość.

Wykluczenie społeczne jako pole starć ideologii, światopoglądów

- narracja „liberalna”: ludzie zbędni, podklasa, przegrani w grze rynkowej, margines społeczny;

Margines społeczny: nieliczna i mało znacząca warstwa społeczna, składająca się z jednostek prowadzących pasożytniczy tryb życia, wykolejonych, naruszających przepisy prawa i normy współżycia społecznego; męty społeczne

Słownik języka polskiego PWN, Warszawa 1992

- narracja „socjaldemokratyczna”: ludzie wykluczeni przez instytucje/struktury/normy społeczne;

[Wykluczenie] odnosi się do społecznie kształtowanych struktur i procesów, które utrudniają części populacji dostęp do zasobów gospodarczych, do dóbr społecznych i do instytucji określających ich los

C. Gore, J.B. Figueiredo

Wykluczenie społeczne jako pole starć ideologii, światopoglądów

- narracja „aktualna” - upadek dogmatów?

Mamy ważne zdobycze cywilizacyjne, takie jak systemy emerytalne, płatne urlopy czy płace minimalne, które są obecnie traktowane jak garb. Z systemu w kolejnych krajach wykluczane są miliony ludzi, towarzyszą temu głupie tłumaczenia, że to nieuchronne. Musimy znaleźć sposób, żeby to odwrócić i ludzi do systemu włączać, a nie ich wyrzucać poza nawias. Biznes odpowiada, że płaca minimalna to jest nierynkowe i niepotrzebne. Otóż jest potrzebne i rynkowe, bo gospodarce dobrze służy.

Prof. E. Mączyńska, **Prezes PTE**

Wykluczenie społeczne jako wyzwanie dla polityki społecznej/polityk publicznych

- problem z operacjonalizacją i diagnozą = problem z wyznaczeniem celu i ewaluacją;
- brak „dedykowanych” świadczeń/ infrastruktury społecznej = wielość instrumentów/ decydentów;
- czy stan wykluczenia jest wystarczającą przesłanką interwencji publicznej?
- usuwanie strukturalnych barier czy adresowane wsparcie?

Wykluczenie społeczne jako wyzwanie dla polityki społecznej/polityk publicznych

- przykład 1: cel 5 strategii „Europa 2020”;

Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln

Wskaźnik – osoby spełniające jeden z trzech warunków:

- dochód do dyspozycji po transferach socjalnych poniżej 60% mediany dla kraju
- stan deprivacji materialnej (niemożność opłacenia 3 z 9 produktów/usług)
- zamieszkiwanie w gospodarstwie domowym o niskiej intensywności pracy

- przykład 2: 30 działań „KPPUiWS 2020”;

Przykładowe działania: rozwój usług edukacyjnych i opiekuńczych wobec dzieci, doskonalenie modelu kształcenia zawodowego, poprawa systemu włączania osób niepełnosprawnych do życia społecznego i zawodowego, rozwój mieszkalnictwa i budownictwa społecznego, stworzenie nowego systemu opieki nad osobami niesamodzielnymi

Definicje wykluczenia społecznego:

- problem z uczestnictwem w życiu społecznym;
- problem z prawami (brak uprawnień/brak realizacji);
- problem z dostępem (do zasobów, dóbr publicznych, instytucji);
- stan relatywnej deprywacji podstawowych potrzeb.